

Riviera ei avea mirosul prafului cenușiu care se ridica în urma trăsurilor, al petalelor care ningeau peste ea în timpul așa-numitei *bataille des fleurs* care se organiza în timpul carnavalului și al tămîii de la catedrala ortodoxă din Nisa. Pe vremea aceea Cannes și Nisa erau niște orășele liniștite și tihnite, unde singurele zgomote care se auzeau în după-amiezile lungi, înainte de ora ceaiului, erau sunetul copitelor cailor și scîrțîitul trăsurilor care duceau familii întregi de la un hotel mare la altul. Pentru Natașa și mama ei sezonul pe Riviera începea în ianuarie și se încheia în aprilie. Veneau aici pentru a se bucura de aerul mării și de soarele blînd al iernii care lumina promenadele, pentru bîrfele și cunoștințele din restaurantele, bisericile și librăriile rusești și, mai ales, pentru a fugi de întunericul și frigul din Moscova și Sankt-Petersburg. În iarna aceea din 1903 au venit aici pentru că prințesa Meșcerskaia, mama Natașei, știa că aceasta avea să fie ultima ei vizită. Răgazul pe care i-l oferiseră operațiile în lupta sa cu cancerul era pe sfîrșite.

Mama Natașei admirase întotdeauna naționalismul neclintit al generalului Nikolai Ignatiev. O dată chiar îi oferise un buchet de flori, după un discurs pe care acesta îl susținuse la Societatea Slavonă din Moscova. Așa că, atunci cînd generalul Ignatiev și soția lui, care își petreceau iarna la Grand Hôtel de Californie din Cannes, au trimis un servitor la vila familiei Meșcerski din Nisa invitîndu-le în vizită, mama Natașei a spus că se simte prea slăbită ca să meargă, dar că fiica sa ar fi încîntată să le accepte invitația. Natașa nu era deloc încîntată, dar cu mama ei nu te puteai înțelege. Cum nu putea merge singură, a însoțit-o fratele ei

Piotr în călătoria de o oră cu trăsura pe coastă de la Nisa la Cannes.

Natașa se afla în curtea cu palmieri de la Hôtel de Californie, schimbînd amabilitățile de rigoare cu generalul Ignatiev și soția lui, cînd un tînăr de vreo 30 și ceva de ani, înalt, zvelt, cu mustață și cu fruntea înaltă arsă de soare a coborît scările și s-a îndreptat către ea. Avea ochi negri și niște dinți foarte albi, care se vedeau atunci cînd zîmbea.

Cînd s-au întîlnit atunci, Pavel și Natașa s-au purtat cu sfială și formal, au stat așezați departe unul de altul și abia dacă și-au aruncat cîte o privire în timp ce fratele ei, Piotr, continua schimbul ritualic de amabilități cu soții Ignatiev. Cînd s-au ridicat, pregătindu-se să plece, Pavel s-a înclinat, i-a sărutat mîna și a spus că speră să aibă plăcerea de a o vedea din nou. Ea a roșit și i-a răspuns înclinînd ușor capul. Tot drumul de întoarcere, Piotr a necăjit-o pe sora lui, care era deja fată bătrînă, pentru că roșise, iar ei îi era ciudă că se dăduse de gol.

În ziua următoare Pavel s-a prezentat la vila familiei Meșcerski din Nisa și i-a dat major-domului cartea lui de vizită, ca să îl anunțe. Natașa l-a primit într-un salonaș și, timidă, l-a servit cu un ceai. Pavel s-a întors și a doua zi, și a treia zi. Amîndoi aveau opinii învechite despre ce înseamnă a face curte. El era serios și formal, ea sfioasă. Alți ruși își încercau norocul în cazinourile din Monte Carlo ori se costumau și se pierdeau în mulțime la carnavaluri. Pavel și Natașa se țineau departe de baluri și de mesele de joc. Seara se plimbau împreună pe terasa cazinoului care dădea spre golf. Stăteau mai aproape unul de altul, dar încă nu se atingeau. Priveau tăcuți luminile

iahturilor ancorate în port în timp ce în fundal se auzea zumzăitul ruletelor.

Cînd s-au cunoscut, Meșcerskii au comentat că Ignatievii erau ruinați. Astfel că, la un moment dat, cu multe ocolișuri, Natașa a atins subiectul finanțelor familiei Ignatiev, iar Pavel, ca un bun pretendent eduardian, a asigurat-o că este un tînăr cu perspective. Nu e clar dacă i-a spus tot adevărul și nici dacă s-a întrebat cum avea să se simtă la o fermă din inima Ucrainei această prințesă care crescuse la o moșie uriașă.

Pavel și Natașa au înțeles curînd că cele două vechi nave de război care erau familiile Ignatiev și Meșcerski făceau manevre secrete pentru a ajunge bord la bord. Natașa a început să simtă un nou curent străbătînd discursul mamei sale: insinuări, priviri, suspinele unei bătrîne care mai avea foarte puțin de trăit și care voia să apuce să își vadă fiica cea mică la casa ei înainte ca ea să închidă ochii. La rîndul lui, tatăl lui Pavel era atît de îngrijorat că jurămîntul tolstoian de celibat al fiului său ar putea avea cîștig de cauză, încît i-a trimis o telegramă fostului profesor al lui Pavel, monsieur Castellot, rugîndu-l să vină de la Paris și să îi bage mințile în cap băiatului său. Monsieur Castellot nu a trebuit să facă prea multe eforturi.

Pe 19 februarie, la două săptămîni după ce se cunoscuseră, Pavel și Natașa au ieșit împreună la plimbare în parcul Chaplitz, pe înălțimile Nisei. Îi însoțeau fratele ei, Piotr, și fratele lui, Vladimir, care făceau parte din flota rusească staționată în largul Rivierei și care erau în permisie, mergînd la mică distanță în urma lor. Pavel și Natașa s-au așezat pe o bancă, sub un lămîi, iar el a început să

formuleze ceea ce ea credea că va fi o cerere în căsătorie. Mai întâi s-a lansat într-o poveste lungă și încâlcită despre mașini și apoi a reușit să o facă pe Natașa să creadă că, pînă la urmă, nu ea este aleasa cu care el avea să își petreacă viața. Atunci însoțitorii lor au văzut că Natașa se ridicase rigidă în picioare și că Pavel rămăsese pe bancă, cu un aer surprins. Fratele lui Pavel, Vladimir, imaginîndu-și ce se întîmplase, a condus-o pe Natașa acasă, încercînd să umple tăcerea apăsătoare sporovăind despre pechinezul lui, pentru a mai destinde atmosfera. Amintindu-și acel moment spre sfîrșitul vieții, ea a comentat cu tristețe: „Poate că ar fi fost mai bine pentru fericirea viitoare a lui Pavel ca totul să se fi terminat atunci între noi”. Înainte de a intra în casă, Natașa i-a șoptit lui Vladimir că ar fi încîntată să iasă la o plimbare și a doua zi.

În ziua următoare, la ora 9 dimineața, Vladimir și Pavel erau la ușă, cu impermeabilele pe braț. Plouase mai devreme, dar între timp ieșise soarele. Natașa era gata, la fel și fratele ei Piotr, așa că au pornit la deal, pe vechiul drum către Cimiez. De data asta nu au avut prea mult de mers. Pavel a formulat clar cererea în căsătorie. Natașa i-a răspuns clar. Fratele ei, Piotr, care îi urma îndeaproape, a răsuflet ușurat cînd, în sfîrșit, i-a văzut luîndu-se de mîină și zîmbind timid. „Măcar ultima mea pereche de bocanci nu s-a mai rupt de atîta umblat.” Drept cadou de logodnă, le-a dat o reproducere în miniatură, de argint, a încălțărilor pe care le uzase cît a mers în urma lor ca însoțitor al surorii sale.

În cele trei săptămîni de dinaintea nunții, Pavel s-a prezentat în fiecare zi la ora 9 la

vila familiei Meșcerski din Nisa cu un buchet de crini pe care îi cumpăra de la piața de flori din portul vechi. Stăteau împreună în salonul cel mare, învățînd să se simtă mai relaxați cînd rămîneau singuri. În sfîrșit puteau rîde de bîrfele pe care fiecare familie le auzise despre cealaltă. El i-a dăruit o mică broșă ca o albăstrea și i-a spus că aceea este floarea lui preferată deoarece creștea în lanurile de grîu pe care le cultiva în Rusia. Natașa și-a comandat trusoul: lenjeria de pat la Dresda, unde blazonul familiei a fost brodat pe toate cearșafurile și fețele de pernă, iar lenjeria de corp la Rouff, în Nisa. A mai comandat un cufăr de călătorie de la o prăvălie de pe strada Saint-Honoré din Paris.

Aceste săptămîni de dinaintea nunții lor aveau să fie singurele momente de liniște pe care le-au petrecut singuri din următorii 20 de ani. „Soțul meu nu a avut niciodată timp pentru el”, a spus Natașa cu o ușoară ironie, „mereu în slujba statului și a compatrioților săi”. Datoria, datoria. Nu avea timp pentru el. Nu avea timp pentru ea.

La loteria căsniciei, ei trăsuseră lozul cu ochii închiși. Curtarea și logodna au durat mai puțin de o lună. Ce o fi văzut ea la el dincolo de zîmbetul acela sincer? Pe cît era tatăl lui Pavel de expansiv, pe atît era fiul de rezervat. Fiecare era atras la celălalt de ceea ce fusese refulat în sine însuși: Pavel se simțea atras de veselia sarcastică pe care Natașa o ascundea dincolo de aparența aceea de timiditate, iar pe Natașa o atrăgea simțul lui practic și șarmul, care la Pavel păreau să anunțe o anumită delicatete fizică.

S-au căsătorit la Nisa, într-o bisericuță ortodoxă de pe rue Longchamps, pe 16 aprilie

1903. Ea era îmbrăcată cu o rochie albă de crep, cu o trenă lungă. Avea în mână un buchet de flori de portocal, iar în păr tot flori de portocal. Își acoperise fața cu un voal pe care Pavel i l-a ridicat cînd a sărutat-o în fața altarului. Natașa era liniștită, dematerializată, nu simțea nimic, parcă era de piatră. Spunea că sentimentele întotdeauna o abandonau în momentele cele mai importante din viața sa. Tot ce mai ținea minte din această zi crucială era faptul că îi era foarte foame și că a înfulecat niște sandviciuri cu pateu la recepția de după cununie. În aceeași după-amiază, o trăsură plină cu albăstrele i-a dus de-a lungul coastei de la Cannes pînă la Hôtel Cap d'Antibes, unde urmau să își petreacă luna de miere.

După o săptămîină de plimbări pe malul mării, Natașa și Pavel s-au întors în Ucraina. La gară, bătrînul chelner tătar cu care se întîlnise Pavel cînd plecase spre Riviera, cu două luni înainte, a strigat de la fereastra restaurantului cînd l-a văzut trecînd împreună cu proaspăta lui soție: „Mai ții minte? Numai proștii se însoară!”. În timp ce Natașa mergea pe peron către Ignatievi și îi auzea strigîndu-le bun-venit de răsuna toată gara, ea simțea cum fața i se transformă într-o mască și sufletul ei timid încearcă să se ascundă. Pînă la urmă venise și clipa de care se temuse atîta, cînd trebuia să se integreze într-o familie mare și necunoscută, la mii de kilometri de Dughino. Erau acolo părinții lui Pavel, frații și surorile lui, ale căror pupături, îmbrățișări și priviri pline de o răceală abia mascată erau, cum a mărturisit ea mai tîrziu, „o ispășire a tuturor păcatelor ei”.

În drum spre conac, au oprit în fața fiecărei căsuțe cu acoperiș de paie și pereți văruiți.